

Maak briefstemmen voor iedereen mogelijk, niet alleen voor 70-Plussers

Stembureaus op maandag, dinsdag en woensdag open met daarnaast de mogelijkheid voor kiesgerechtigden van 70 jaar en ouder om per brief te stemmen. Het lijken perfecte oplossingen in tijden van corona om zowel te zorgen voor een goede opkomst bij de aanstaande Kamerverkiezingen, als om solidair te zijn met de kwetsbaren in de samenleving. De voorstellen van het kabinet gaan echter niet ver genoeg: het is krenterig om briefstemmen alleen voor 70-Plussers mogelijk te maken. Bovendien past deze keuze niet in het uitgangspunt om te allen tijde de uitoefening van het kiesrecht te faciliteren voor alle kiezers, ook in een periode van pandemie.

Voor het mogelijk maken van briefstemmen voor iedereen zijn verschillende argumenten. Ten eerste is de kwetsbare groep in de samenleving niet beperkt tot alleen 70-plussers. De regering stelt in de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel dat kiezers tussen de 18 en 70 met een kwetsbare gezondheid al extra ruimte krijgen om te stemmen door de voorgestelde opening van stemlokalen in de twee dagen voorafgaand aan de verkiezingen. Inderdaad, maar de crux is juist voor deze groep dat zo'n stembureau mogelijk niet naast de deur ligt of dat men toch te bevreesd is om de deur uit te gaan. Voor hen geldt het devies 'blijf zoveel mogelijk thuis' nog sterker dan voor andere groepen in de samenleving. Dat is niet tot alleen 70-Plussers beperkt, maar geldt ook voor chronisch zieken, mensen met een handicap, mensen die zorgen voor en wonen met kwetsbaren, en vele anderen.

Ten tweede is een leeftijdsgrens voor het briefstemmen discriminatoir. Ongelijke behandeling tijdens zo'n fundamentele zaak als verkiezingen moeten we als samenleving te allen tijde vermijden. Tweede Kamerverkiezingen moeten voor iedereen op gelijke voet toegankelijk zijn. Het uitsluiten van bepaalde groepen van een vorm van stemmen past daar niet in. Het is in het kader van gelijkheid toch niet uit te leggen dat briefstemmen niet geldt voor kiezers tussen de 18 en 70 die samenwonen met of zorgen voor iemand met een kwetsbare gezondheid? Of voor iemand die door obesitas of andere aandoeningen bezorgd is om naar buiten te gaan? Kortom, maak briefstemmen mogelijk voor alle kiezers die daarmee kunnen kiezen om drukke plekken te vermijden. Het vervroegd stemmen is in dat verband niet een afdoende alternatief. Wel als extra mogelijkheid, maar niet als vervanging.

Ook is er een electoraal argument. De Tweede Kamer dient een vertegenwoordiging te zijn van de gehele samenleving en dat bereik je door alle kiesgerechtigden de uitoefening van het kiesrecht gelijkelijk mogelijk te maken. Daarin past niet dat sommige bevolkingsgroepen, in dit geval ouderen, meer en eenvoudiger mogelijkheden hebben gehad om te stemmen. Dat is in strijd met de kiesrechtelijke eis van gelijkheid en kan bijdragen tot twijfel over de representativiteit van de Tweede Kamer, hetgeen te allen tijde voorkomen moet worden. De opkomst van ouderen bij de Kamerverkiezingen is, afgaand op voorgaande jaren, altijd al zeer hoog. Als zij een extra stemmogelijkheid krijgen, en andere mensen niet, kan die verhouding nog schever worden. Op die manier kunnen partijen die oudere stemmers trekken een onevenredig voordeel bij het huidige wetsvoorstel hebben dan partijen die een groter percentage jongere kiezers trekken.

Een bijkomende oplossing van het uitbreiden van briefstemmen is het terugdringen van de praktijk van volmachten. Bij elke verkiezing zijn er wel berichten over ronselpraktijken of misbruik van volmachten. Die volmachten worden al uitgebreid tot maximaal 3 per volmachtneer overigens. De

regering noemt dit in de memorie van toelichting van het wetsvoorstel één van de oplossingen voor kwetsbare groepen tussen de 18 en 70 jaar. Dat achten wij onjuist. Bij briefstemmen kan men immers zélf een stem uitbrengen, wat altijd beter is dan het geven van een volmacht. Dan helpen we en passant mensen voor wie stemmen in een stembureau of het geven van volmachten lastig is, zoals vrachtwagenchauffeurs of alleenstaanden.

Eén van de mogelijke problemen van het toekennen van een briefstemmogelijkheid aan eenieder is de uitvoering. Minister Ollongren gaf in de Telegraaf al aan dat het briefstemmen 'een hele klus' is. Met de rommelige verkiezingen in de Verenigde Staten in het achterhoofd, is dat een onderwerp dat inderdaad aandacht behoeft. Krijgen we grote chaos of trage tellingen zoals in de VS? Niet als je het goed regelt natuurlijk en zorgt voor heldere regels over postbezorging. Dan gaat het bijvoorbeeld over regels die zeggen welke datum geldt: de datum van het poststempel of de datum van ontvangst? Bovendien gaat het over de waarborgen waarmee het proces is omkleed. Wat dat betreft is het zorgen voor zoveel mogelijk kiezers die hun stem uitbrengen te prefereren boven de mogelijkheid dat we iets langer op de uitslag moeten wachten. Bedenk daarbij natuurlijk ook dat het in de VS wel om iets andere aantallen gaat dan bij ons.

Maak briefstemmen dus mogelijk voor alle kiesgerechtigden en stel geen leeftijdsgrens in. De regering geeft aan dat met de optie van briefstemmen voor 70-plussers tegemoet gekomen wordt aan een aangenomen motie in de Tweede Kamer die luidt dat de regering mogelijkheden moet scheppen voor kwetsbare kiezers om per brief te stemmen. Het is niet alleen krenterig van de regering dat dit nu alleen aan 70-Plussers voorbehouden is: gelijkheid is juist bij verkiezingen een fundamentele waarborg, en zo ook de plicht om zoveel mogelijk (juridische en feitelijke) hindernissen voor het uitbrengen van een stem weg te nemen. De eerdere openstelling van stemlokalen en de uitbreiding van volmachten zijn een stap in de goede richting, maar de selectiviteit in briefstemmen is juridisch en maatschappelijk onjuist. De OVSE berichtte niet voor niets over de verkiezingen in de VS dat het briefstemmen mede heeft bijgedragen tot een veel hogere opkomst.

Kortgezegd: naast de faciliteiten van vervroegd stemmen en de maatregelen aangaande de inrichting van stembureaus, moet briefstemmen voor iedereen opengesteld worden. Dan is het niet nodig om het aantal volmachten uit te breiden en faciliteren we ook meer groepen kiezers tot uitoefening van het kiesrecht. Daar zijn de verkiezingen belangrijk genoeg voor.